

Nr 31.

Ankom till riksdagens kansli den 6 april 1922 kl. 2 e m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning om understöd åt elever vid lägre lantbruksundervisningsanstalter.

Under punkt 38 i nionde huvudtiteln av årets statsverksproposition har Kungl. Maj:et föreslagit riksdagen *dels*, med uteslutande ur riksstaten av ordinarie förslagsanslaget å 100,000 kronor till understöd åt elever vid lägre lantbruksundervisningsanstalter, upptaga till samma ändamål ett ordinarie förslagsanslag, högst å 120,000 kronor, för år räknat, med hela beloppet eller 120,000 kronor, *dels ock* till förhöjda understöd åt elever vid lägre lantbruksundervisningsanstalter å extra stat för tiden 1 januari—30 juni 1923 anvisa ett förslagsanslag, högst 30,000 kronor.

Under anslagsrubriken undervisningsanstalter för jordbruk och lantmannanärningar är i riksstaten för närvarande uppfört ett förslagsanslag till understöd åt elever vid lägre lantbruksundervisningsanstalter. Anslagets belopp är 100,000 kronor.

I förevarande avseende gäller kungörelsen den 24 juli 1917 (nr 538) angående understöd av statsmedel åt vissa elever vid lägre lantbruksundervisningsanstalter. Enligt nämnda kungörelse må understöd från ifrågavarande anslag utgå till obemedlade och mindre bemedlade elever vid lantmanna-, lantushålls- och lantbruksskolor, vid utbildningskurser för kvinnliga ladugårdsskötare i Norrland och Dalarna samt vid fast småbrukarkurs med särskilt antagna elever. Understöden, som äro i kungörelsen angivna till högst vissa belopp, utdelas av lantbruksstyrelsen.

För beredande av höjda stipendier åt obemedlade och mindre bemedlade elever vid lägre lantbruksundervisningsanstalter har riksdagen därjämte såsom förslagsanslag å extra stat anvisat för vart och ett av åren 1919—1921 30,000 kronor samt för 1922 90,000 kronor.

Från detta anslag utgå understöd *dels* jämlikt kungörelsen den 26 september 1921 (nr 543) till elever vid samma lantbruksundervisnings-

Bihang till riksdagens protokoll 1922. 10 saml. 16 häft. (Nr 31.)

anstalter, som avses med det ordinarie anslaget, dels ock jämlikt kungörelsen sistnämnda dag (nr 544) till elever vid lägre mejeriskolor för kvinnor.

Elevunderstöden utgå för närvarande med följande belopp:

vid lantbruksskola i södra och mellersta Sverige samt vid helårskurs vid lantbruksskola i Norrland och Dalarna med 180 kronor till obemedlad och 100 kronor till mindre bemedlad elev för varje årskurs,

vid lantmannaskola, lantbruksskola, utbildningskurs för kvinnliga ladugårdsskötare i Norrland och Dalarna samt vid teoretisk vinterkurs vid lantbruksskola i sistnämnda landsdelar med 45 kronor till obemedlad och 25 kronor till mindre bemedlad elev för varje månad; ävensom

vid fast småbrukarkurs med särskilt antagna elever med 1 krona 50 öre om dagen för en var därtill berättigad under den tid kursen pågår.

Anslagen, såväl det ordinarie som det extra, vilka anvisats för 1922, äro avsedda för läsåret 1921—1922.

Utskottet.

Under punkt 33 i sitt utlåtande nr 9 A, vilket i nämnda punkt vunnit riksdagens godkännande, har utskottet förklarat sig anse att från ifrågavarande ordinarie anslag jämväl borde utgå understöd åt elever vid lägre mejeriskolor för kvinnor.

I Kungl. Maj:ts förevarande framställning föreslås en höjning av det ordinarie anslaget med 20,000 kronor motsvarande bland annat det till understöd åt sistnämnda elever beräknade beloppet. Vad angår det till höjda stipendier avsedda extra anslaget, vilket för 1922 upptagits med 90,000 kronor för att möjliggöra utbetalning av de för närvarande utgående understödsbeloppen, ifrågasättes nu en nedsättning till 30,000, i samband varmed en återgång skulle ske till de före 1922 bestämda.

Understöden från ordinarie och extra anslagen skulle således tillhoppa utgå med högst följande belopp, nämligen:

vid lantbruksskola i södra och mellersta Sverige samt vid helårskurs vid lantbruksskola i Norrland och Dalarna ävensom vid kvinnlig mejeriskola med 140 kronor till obemedlad och 80 kronor till mindre bemedlad elev för varje årskurs;

vid lantmannaskola, lantbruksskola, utbildningskurs för kvinnliga ladugårdsskötare i Norrland och Dalarna samt vid teoretisk vinterkurs vid lantbruksskola i sistnämnda landsdelar med 35 kronor till obemedlad och 20 kronor till mindre bemedlad elev för varje månad; ävensom

vid fast småbrukarkurs med särskilt antagna elever med 1 krona 50 öre om dagen för en var därtill berättigad under den tid kursen pågår.

Då såväl det ordinarie som det extra anslaget avser det läsår, som börjar den 1 oktober 1922, hava anslagen ansetts böra i sin helhet anvisas för första halvåret 1923.

Utskottet har intet att erinra mot de föreslagna anslagens belopp eller mot att en återgång beträffande understödens storlek sker på sätt föreslagits.

Framställningen avser emellertid därjämte, att anslagen i fråga, som för närvarande båda hava förslagsanslags natur, skulle ändras till förslagsanslag, högst. I anledning härav vill utskottet till en början erinra om följande. Beträffande det ordinarie anslaget, vilket från att intill 1918 hava upptagits såsom bestämt anslag, ändrades detta i samband med överflyttande till lantbruksstyrelsen av den hushållningssällskapens förvaltningsutskott dittills tillkommande rätten att utdela ifrågavarande understöd av 1917 års riksdag på förslag av Kungl. Maj:t till förslagsanslag. Såsom motiv för förslaget anförde föredragande departementschefen efter att hava redogjort för det nämnda förändrade systemet för understödens fördelning:

»Genom övergång till detta system skulle alltså avsevärda fördelar vinnas. Dock skulle, därest icke även en annan förändring vidtages, betydelsefulla olägenheter kvarstå. Även för lantbruksstyrelsen skulle det, så länge anslaget är av bestämt anslags natur, möta oöverstigliga svårigheter, att på sådant sätt handhava detsamma, att alla behövande erhöles understöd därav i någorlunda riktig proportion. Detta beror av att skolorna och kurserna äro av så många olika slag, börjande å olika tider av året samt med i hög grad växlande elevantal. Att avväga de första understödsutdelningarna så, att anslaget medger utdelande av understöd enligt samma principer även åt alla efterföljande kurser, om vilka man då saknar kännedom, är tydligtvis omöjligt. För stor frikostighet i början kan ställa de senare kursernas elever utan möjlighet att bekomma understöd. För stor njugghet i början är ej heller önskvärd, ty anslaget bör handhavas så, att understöden i så liten mån som möjligt behöva understiga stadgade, av riksdagen 1911 godkända maximi-belopp och att sålunda de unga personer, som fylla förutsättningarna för understöd av detsamma, må kunna, så vitt möjligt, erhålla den som erforderlig befunna ekonomiska hjälpen vid sin utbildning. Alla dessa svårigheter skulle lösas, om anslaget förändras till förslagsanslag. Att en sådan förändring vid tidigare tillfällen icke funnits böra vidtagas, torde berott på, att det syntes mindre lämpligt att åt de många hushållningssällskapens förvaltningsutskott anförtro det detaljerade handhavandet av statsmedel av förslagsanslags natur, särdeles i så svår-

bedömda fall som då det gäller att avgöra, om en person skall anses såsom obemedlad, respektive mindre bemedlad, eller icke. För anslaget förändring till förslagsanslag synes mig den ovan förordade omläggningen av utdelningssystemet vara en förutsättning.»

De betydande olägenheter, vilka med hänsyn till vad sålunda anförts kunna bliva en följd av ifrågavarande anslags återgång till förslagsanslag högst, utgöra enligt utskottets mening starka skäl för att fortfarande giva detsamma förslagsanslags natur. Även om anslaget i verkligheten icke alls eller åtminstone icke i någon nämnvärd mån skulle behöva överskridas — något som efter de upplysningar i ärendet, vilka inom utskottet lämnats av vederbörande föredragande inom lantbruksstyrelsen, icke torde vara osannolikt — undanröjes likväl genom anslagets natur av förslagsanslag särskilt så tillvida svårigheterna vid behandlingen av ifrågavarande ärenden att lantbruksstyrelsen icke behöver befara att vid slutet av året eventuellt nödgas avvisa eljest välgrundade framställningar om understöd allenast på den grund att anslaget därigenom komme att med något obetydligt belopp överskridas.

I anslutning härtill torde jämväl det extra anslaget för ifrågavarande ändamål böra upptagas såsom förslagsanslag.

Med åberopande av det ovan anförda och under uttalande av den förväntan att lantbruksstyrelsen skall såsom hittills synes hava skett göra allvarliga bemödanden för att begränsa utgifterna från ifrågavarande anslag hemställer utskottet,

att riksdagen må

dels, med uteslutande ur riksstaten av ordinarie förslagsanslaget å 100,000 kronor till understöd åt elever vid lägre lantbruksundervisningsanstalter, upptaga till samma ändamål ett ordinarie förslagsanslag, å 120,000 kronor, för år räknat, med hela beloppet eller 120,000 kronor,

dels ock till förhöjda understöd åt elever vid lägre lantbruksundervisningsanstalter å extra stat för tiden 1 januari—30 juni 1923 anvisa ett förslagsanslag å 30,000 kronor.

Stockholm den 4 april 1922.

På jordbruksutskottets vägnar:

RAOUL HAMILTON.

Vid detta ärendes slutbehandling hava närvarit:

från första kammaren: herrar *Sederholm, Hellström, Boberg, Ingeström, Elisson, Hagfält, Eriksson* i Ljusdal och *Lindstrand* samt

från andra kammaren: herrar greve *Hamilton, Johansson* i Uppmälby, *Hedlund* i Östersund, *Aarnseth, Hedlund* i Häste, *Björk, Pettersson* i Stäringe och *Poppuis*.

Reservation:

av herrar *Johansson* i Uppmälby och *Eriksson* i Ljusdal, som ansett, att utskottets utlåtande bort hava följande lydelse:

Under punkt 33 i sitt utlåtande nr 9 A — — — — starka skäl för att fortfarande giva detsamma förslagsanslags natur. (sid. 4).

Med hänsyn emellertid till att riksdagen redan på statsutskottets hemställan uppfört motsvarande anslag beträffande folkhögskolorna såsom förslagsanslag, högst, och utskottet anser, att likformighet i förevarande avseende bör råda mellan folkhögskolorna och de lägre lantbruksundervisningsanstalterna, finner utskottet sig böra tillstyrka uppförande av ifrågavarande båda anslag till understöd åt elever vid de lägre lantbruksundervisningsanstalterna såsom förslagsanslag, högst.

Under återopande av det anförda hemställer utskottet,

att riksdagen må

dels, med uteslutande ur riksstaten av ordinarie förslagsanslaget å 100,000 kronor till understöd åt elever vid lägre lantbruksundervisningsanstalter, upptaga till samma ändamål ett ordinarie förslagsanslag, högst å 120,000 kronor, för år räknat, med hela beloppet eller 120,000 kronor,

dels ock till förhöjda understöd åt elever vid lägre lantbruksundervisningsanstalter å extra stat för tiden 1 januari—30 juni 1923 anvisa ett förslagsanslag, högst 30,000 kronor.